

KONUK YAZAR

ANA (Vatan) - (Dođru) YOL Partisidir
ve
ADALET PARTİSİ, DEMOKRAT PARTİ'nin Devamıdır

MEHMET YORGANCIOđLU
(Adalet Partisi Kurucularından)

Celal Bayar, Refik Koraltan, Adnan Menderes ve Fuat Köprölü tarafından Ocak 1946'da kurulan DEMOKRAT PARTİ'nin ana felsefesi; hürriyet içinde refah temini ve millet iradesinin millet mukadderatına hakim kılınması idi...

Demokrat Parti hareketi; bir bakıma, CHP'nin katı siyasetine ve milleti ezen müstebit icraatına gösterilen reaksiyondur. Seçim sandıklarından reylerin çalındığı 1946 seçimleri CHP'nin ayıbı ve günahıdır.

14 Mayıs 1950'de yapılan umumi seçimlerde Türk Milleti, sandık başlarında başardığı sivil ihtilal ile Demokrat Parti'yi iktidara getirmiş oldu. Oligarşik düzen yıkılmış ve demokrasiye geçiş yolu açılmıştı.

Demokrat Parti 10 yıllık iktidarının bütün icraatında ana felsefesinden inhiraf etmemiş: samimiyetle, aşkla, canla-başla çalışarak Türk Milletine hizmet etmiştir. DEMOKRAT PARTİ (DP) İKTİDARLARI DEVRESİNDE TOPLUM ŞAHSİYET KAZANMIŞ VE FERTLER İNSANLIğIN HAZZINI YAŞAMIŞTIR.

14 Mayıs 1950'den 27 Mayıs 1960'a kadarki 10 senelik Demokrat Parti iktidarı devrelerinde hiçbir sandık hilesi olmamış; "gizli oy - açık tasnif" kusursuzca işlemiştir. Programının temeli olan "siyasi egemenlik" ve "söz milletindir" ilkeleri daima hakim kılınmıştır.

"Karma ekonomi" politikası ile Demokrat Parti, büyük hamleler yapmış; yollar, çimento fabrikaları, silolar, barajlar vesair sanayi hamleleri ile memlekette aktivite yaratmış; devletçilikten liberal ekonomiye geçişin temellerini atmıştır.

DP iktidarları vaadlarına daima sadık olmuştur. Millete vaad edilenlerin hemen hepsini gerçekleştirmeye muvaffak olmuştur. İktisadi ve mali hayat istikrara kavuşmuş; ekonomik kalkınma hamlesinde bir gevşeme olmadan ihtiyaçlar bol bol karşılanmış; köylüsü ile işçisi ile esnafı ile milletin cebini para görmüştür.

DP iktidarlarının Cumhurbaşkanı; ilk sivil Cumhurbaşkanı olan CELAL BAYAR'dır. O Celal BAYAR ki, Atatürk'ün muhabbetini, güvenini kazanmış, Başvekilliğini yapmış ve ölümünde baş ucunda bulunmuş kişidir.

10 senelik DP iktidarının Başbakanı ise, bugün dahi milletin gönlünde taht'ı bulunan ADNAN MENDERES'tir. Menderes, milletine ve memleketine aşık, hizmeti kutsal saymış bir "güzel adamdır". Unutulmaz ve yeri zor doldurulacak bir devlet adamıdır.

27 MAYIS 1960 DARBESİ

Millet iradesi ile iktidarı elinden alınmış olan CHP'nin gözü dönmüş hırslı dirijanları'nın, DP iktidarlarının muvaffakiyetleri ve milletin DP iktidarına karşı gösterdiği güven ve teveccüh karşısında; her gün biraz daha hırçınlaşarak sürdürdükleri yıkıcı muhalefetleri; üniversite gençliğini, sendikaları tahrik etmeleri ve rezilce uydurulmuş yalan ve iftiralarla milletin kafasını karıştırarak iğfale çalışmaları "ihtilal zemini"ni hazırlarken; CHP Genel Başkanı olan İNÖNÜ de bu yalan ve isnatlara destek vermiş; beyanları ve tarihi ve müessir kişiliği ile de Ordu içindeki bir takım hevesleri tahrik edici olmuştur.

Seçimle iktidara gelemeyeceğini anlamış olan CHP, bu korku ile de seçim yasasını ihlal etmiştir. CHP tarafından tohumları atılmış olan anarşiyi kullanan 27 Mayıs darbesi, ordu'nun hiyerarşik düzenini tamamen alt-üst etmiştir. Dört yıldızlı generallerin katip yüzbaşılardan arkasında yürüdüğü bir hareket, Türk Ordusu'na maledilemez.

***

Ahlaksız bir zevzek kişinin mahkemeye müracaatı sağlanarak, DEMOKRAT PARTİ'nin Ankara Sulh Mahkemesi'nin kararı ile kapatıldığı haberi radyoda anons edildiğinde; "İzmir Demokrat Parti Teşkilatı" olarak bizler Yassıada'da idik.

Bir gün bir anons; Demokrat Parti'nin kapatıldığı haberini veriyordu. O anda, bir içgüdü ile "DAHA İYİSİNİ KURARIZ" demiştim.

İçgüdü ile verdiğim bu cevap, Demokrat Parti'nin DEVAMI olacak parti'nin ilk kıvılcımı olmuştu.

Balmumcu'dan tahliye edildiğimiz günü akşamı, 3-4 arkadaşla uçakla İzmir Gaziemir hava alanına indiğimizde, karşılamaya gelen ailelerimizle birlikte basın mensupları da vardı. Sordukları sorulara: "Eski Demokratların dağılmamaları, itidallerini muhafaza etmeleri... angaje olmamaları" gibi

cevaplar verdiğimizi hatırlıyorum.

Biz tahliye edilmiştik ama, Yassıada'da 500 küsür arkadaşımız vardı. Onların durumunu tahfif için bir şeyler yapılması gerekiyordu.

İzmir'e dönüşümü takip eden günlerden itibaren, bazı arkadaşlarla istişarelerde bulunmaya başlamıştık. Yeni bir parti kurulması fikri nasıl tahakkuk ettirilebilirdi ?

İlk iş olarak; bir strateji tespit etmek, gayeyi ortaya koymak, umdeleri belirlemek, tabandan olmak üzere teşkilatı hazırlamak gerekiyordu. Köylü, işçi bütün vatandaşları bir arada tutabilmek; yeni kurulacak partinin teşkilat kuruluşlarını ve kadrosunu çizmek ve hazır etmek çok mühimdi. Ve, normal düzen ancak sükunet ve teenni ile geri getirilebilirdi.

ADALET PARTİSİ'NİN KURULUŞU

15 Aralık 1960 günü EMİNSU toplantısı için Orduevinde bulunan R. Gümüşpala ile buluştuk.

Pařa; emekli olduğunu, siyasete atılmayı düşündüğünü söylüyor, konuşmasını "hangi parti'ye girmeliyim?.." şeklinde sürdürüyordu.

- "Pařam, kurulu veya kurulacak olan herhangi bir partiye girmeye gerek yok. Gördüđüm kadarı ile mevcut teşebbüslerin hiçbiri bu işi gösteremez. Kendi partimizi kendimizin kurmalıyız.." dedim.

BÖYLE BAřLADIK...

19 Aralık 1960 tarihinde, İzmir'den İstanbul'a (emektar FORD ile) yola çıktık. Yolumuz devamınca Manisa, Akhisar, Balıkesir, Bursa ve aradaki diğer yerlerde bazı kimselerle temaslar kurarak gerekli ve olumlu temaslar yapıyorduk. Temas ettiğimiz kimseler daha ziyade eski DP'lilerdi.

İstanbul'da, Sirkeci'deki İPEK PALAS OTELİ karargahımız oldu.

İstanbul'da, daha sonra Ankara'da bir çok kimselerle, gruplarla, daha çok eski DP teşkilat mensuplarıyla ve eski KÖYLÜ PARTİLİLER'le, MEMLEKETÇİ PARTİ müteşebbisleri ile, YENİ TÜRKİYE PARTİSİ müteşebbisleri ile toplantılarımız oldu. Bu arada Ord. Prof. Ali Fuat BAşGİL Hoca ile de fikir teatisinde bulunuldu.

Parti'nin 11 kiřiden oluřan Kurucular Heyetini İstanbul'da řekillendirdik.

"ADALET PARTİSİ" olarak Kuruluş Beyannamemizi de 11 şubat 1960

günü Ankara Vilayeti'ne verdik.

18 Şubat 1961 günü ilk Kurucular Toplantısını yaparak, önce vazife taksimi, sonra da Merkez İdare Heyetini oluşturduk.

Ragıp Gümüşpala Genel Başkanlığa, Ben Genel Başkan Vekili ve Teşkilat Başkanlığına seçildik. Cevdet Perin Propoganda Başkanı, Necmi Ökten Seçim İşleri Başkanı, Şinasi Osma da Umumi Katip oldular.

Kuruluşla; AP olarak, DP'den müdevver misyonu sahiplenmiş, tarihi ve medeni bir görevi üstlenmiştik.

15 Mart 1961 günü, Eski Köylü Partili bir güruhunun, Partimiz ve benim aleyhimdeki tertip ve iftiraları ile, 25 ve 52 sayılı Kanunun valilere tanıdığı salahiyyetle tevkif edildim.

Bu arada, seçimler yapılmış; Parlamento teşekkül etmişti. Bu tevkif hadisesi, kurduğumuz Parti'ye olan teveccühü, güven ve sempatiyi hızla artırırken, Demokrat Parti felsefesinin takipçisi olduğumuz ve DP misyonunu devraldığımız imajını da güçlendirmiş oldu.

***

Ragıp Gümüşpala 6 Haziran 1964'te vefat etti.

Gümüşpala'nın ölümünden sonra Adalet Partisi'nin idaresi -Büyük Kongreye kadar- Sadettin Bilgiç ve ekibinin elinde kalmış oldu.

Parti'nin ikinci Büyük Kongresinde S. Bilgiç'e büyük fark atarak Genel Başkan seçilen Süleyman DEMİREL, Parti'ye yeni bir hava getirmiş ve "ümit" olmuştu. Medeni bir görüntüsü vardı, gençti ve teenni ile hareket ediyordu.

Demirel, 1969'a kadar 5 sene, AP'nin iktidar gücünü iyi kullanabilmiş ve bu devrede elle tutulur, gözle görülür hizmetler vermiştir.

1969'dan sonra AP'li 41 parlamenterin AP iktidarına karşı "kırmızı oy" vermeleri sonra da Partiden ayrılmalar ve ihraçlar, Parti'nin bölünmesine ve DEMOKRATİK PARTİ'nin kurulmasına sebep oldu. Bu, ilk bölünme idi.

Bu bölünme hadisesinden sonra, Adalet Partisi (1980 öncesi son ekalliyet hükümeti hariç) bir daha tek başına iktidar olamadı. 1. MC ve 2. MC koalisyonları ile devam edildi.

1979'lardan itibaren sokaktaki anarşi ve terör bütün azgınlığı ile devam ediyordu. AP ile CHP'nin memleket ve millet menfaatına bir anlaşma, bir yakınlaşma, hatta işbirliği içinde bulunması gereken o günlerde, tam aksine birbirlerine karşı olmuşlardı; devlet ve rejim işleyemez duruma getirilmişti. Toplum kanlı bunalımlar içinde idi. Politikacılar gaflet ve rehavet içinde idiler. İtibarını yitiren TBMM kilitlenmiş durumda idi. Gerekli kanunlar çıkarılamıyor, cumhurbaşkanı seçilemiyordu. Bu durum, 12 Eylül 1980 müdahalesini zaruri kıldı.

"Askere rağmen" davranışlar ve tedirginlikler sebebiyle; Milli Güvenlik Konseyi'nce hazırlanan 16.10.1981 tarihli ve 2533 sayılı bir kanunla; (27 Mayısçıların hatasına düşülmeyerek) CHP dahil bütün siyasi Partiler kapatılmış oldu.

Daha sonra; 24 Nisan 1983 tarihli vle 76 sayılı karar ile, 2820 sayılı "Siyasi Partiler Kanunu" yürürlüğe girerek; eski Partilerin devamı olmamak, iddiasında bulunmamak şartıyla, siyasi partilerin açılmasına müsaade edildiğinde de, Sağ'da ve Sol'da yeni partiler kuruldu:

Sağ'da; Demirel'in kurduğu DOĞRUYOL ile Özal'ın kurduğu ANAVATAN, ADALET PARTİSİ'nin oylarına sahiplenmekte iken; Sunalp Paşaya kurdurulmuş olan MDP, muvazaa partisi hüviyetinde göründü.

Sol'da HP ve SHP, CHP'nin yerini almış; RP'de, dinci MSP zihniyetinden devamı olmuştur.

19 Haziran 1992 tarihinde kabul edilen 3821 sayılı Kanun ile; daha önce kapatılmış olan Siyasi Partilerin, aynı ad, rumuz, amblem, rozet ve benzeri işaretleri kullanarak yeniden açılmasına cevaz verilmiş oldu.

CHP, kurultayını toplayarak aynı isimle, "CHP" olarak devam kararı aldı.

ADALET PARTİSİ (AP) Büyük Kongresi 19 Aralık 1992 tarihinde Ankara Atatürk Spor Salonunda toplandı ve bu kongrede; Adalet Partisi ölüme mahkûm edilmiş oldu. Ancak, Adalet Partisinin resmen kapatıldığına dair hiçbir belge bulunmamaktadır.

Bu durum; ADALET PARTİSİ'nin iki ayrı parçası olan DYP'nin ve ANAP'ın bir daha aynı çatı altında bulunmalarına imkan vermemiştir.

Şimdi, 26 sene sonra ; Demokrat Parti'nin devamı olan ADALET PARTİSİ'nin parçaları olarak DYP ve ANAP'ın, Demokrat Parti (DP) ismi ile bir çatı altında birleşme kararı almış olmaları (seçimden sonra olsa da) , sağ düşünce için mutluluktur.

Kuruluş felsefesi "AHLAKÎ NİZAM" olan Adalet Partisi'nin, milletin hafızasındaki ve gönlündeki yerinin hala tazeliğini muhafaza etmekte olduğu unutulmamalıdır.

DP'nin; DSP ile işbirliği içinde olacak olan CHP'nin ve disiplinli milliyetçiliği ile MHP'nin; 22 Temmuz'da yapılacak seçimlerle Parlamento'da olacaklarını ümit ve temenni ediyorum. Ve, Atatürk ilkelerine dayalı laik cumhuriyet olan rejimi elbirliği ile koruyacaklarına inanıyorum.